

Fleksibilitet i energisystemet

Innhold

1.1	Formål	3
1.2	Tematisk avgrensning	3
2.1	Søker må være registrert i norsk foretaksregister	3
4.1	Pilotprosjekter	4
4.2	Investeringsprosjekter	4
4.3	Utredningsprosjekter	4
5.1	Kvalifikasjonskriterier	5
5.2	Rangeringskriterier	6
6.1	Generelt	7
6.2	Godkjente kostnader	7
6.3	Maksimalle støttesatser	9
6.4	Personalkostnader og indirekte kostnader	9
6.5	Kostnader som ikke godkjennes	9
7.1	Generelt om støtte	10
7.2	Vurdering av prosjektets støttebehov	10
7.3	Tilskudd kan gis med klausul om tilbakebetaling	11
10.1	EØS-avtalens regler om statsstøtte danner rammer for støtten	12
10.2	Statsstøtten må være nødvendig for å utløse prosjektet	12
10.3	Støttemottakeren må oppfylle statsstøtteregulverkets krav til økonomisk soliditet	12
10.4	Annen offentlig støtte til samme aktivitet må ses i sammenheng	13
10.5	Alle vilkår for å kunne motta statsstøtte må være oppfylt	13

1 Hva kan det søkes støtte til?

1.1 Formål

Formålet med Enovas teknologiprogrammer er å fremskynde teknologiutvikling og innovasjon som kan bidra til utslippsreduksjoner frem mot lavutslippssamfunnet i 2050. Med støtte fra Enova skal ny teknologi kunne utvikles og utbedres slik at den kan tas i bruk raskere og rimeligere og på sikt blir foretrukket av markedet uten støtte.

1.2 Tematisk avgrensning

Enova prioriterer noen tematiske områder og utviklingsløp særskilt, og organiserer støtten i målrettede støtteordninger. Den tematiske avgrensningen for dette programmet er beskrevet under.

Programmet kan støtte prosjekter som skal utvikle eller investere i nye innovative løsninger som

- bidrar til økt samspill mellom elektrisk og termisk energi.
- demonstrerer teknologier som øker fleksibiliteten i energisystemet.
- tilgjengeliggjør nye termiske (varme- og kjøle-) løsninger.

Løsningene og teknologiene skal ha et godt markedspotensial. Dette innebærer at resultatene fra prosjektet kommer markedet til gode, og på sikt bidrar til kostnadsreduksjoner ved senere kommersiell utrulling i markedet.

Vi ser særlig etter følgende prosjekter innenfor disse temaene:

- Innovative løsninger/systemer som bidrar til redusert effektuttak eller økt fleksibilitet i energisystemet.
- Innovative løsninger som muliggjør utslippsfri transport.
- Innovative termiske (varme- og kjøle-) løsninger.
- Pilotering av innovative løsninger for fornybar kraftproduksjon som en del av en helhetlig systemløsning (i mindre skala, maksimalt 5 MW).

Prosjekter som primært omfatter bruk av hyllevareteknologi, som for eksempel standard solceller og lagring av strøm i masseproduserte batterier, faller utenfor dette programmet. Generell energiproduksjon støttes ikke. Husholdninger har en egen støtte til energiproduksjon gjennom Enovatilskuddet. For havvind, hydrogen og moden fjernvarme finnes egne støtteprogram.

2 Hvem kan søke?

2.1 Søker må være registrert i norsk foretaksregister

For å kunne søke støtte fra Enova må søker være et selskap som er registrert i norsk foretaksregister. Søkeren må også oppfylle alle krav for å kunne motta statsstøtte, se kapittel 10.

Dersom det er flere selskap som står bak en søknad (et konsortium) skal det være ett selskap som er ansvarlig for søknaden og kontraktsinngåelsen med Enova og som representerer de øvrige selskapene bak søknaden. Alle deltakerne i konsortiet må være selskap registrert i norsk foretaksregister. De må også oppfylle alle krav for å kunne motta statsstøtte, se kapittel 10.

3 Hvor kan prosjektet gjennomføres?

Prosjektet det søkes støtte til må realiseres i Norge eller innenfor norsk økonomisk sone.

4 Hva kan det søkes støtte til?

Under dette programmet kan det søkes støtte til følgende prosjekttyper:

- Pilotprosjekter
- Investeringsprosjekter
- Utredningsprosjekter

Maksimalle støttesatser, angitt som en andel av prosjektets godkjente kostnader, er vist i kapittel 6.3 [Maksimalle støttesatser](#)

4.1 Pilotprosjekter

Dette er prosjekter som skal prøve ut ny teknologi som et ledd i å kvalifisere teknologien for senere kommersiell bruk. Utprøvingen må foregå i en skala og under driftsbetingelser som er relevant for en senere bruk i full skala, dvs enten simulerte driftsbetingelser ([TRL 6](#)) eller reelle driftsbetingelser ([TRL 7](#)). Teknologien må ha nådd [TRL 5](#) for å kunne kvalifisere for støtte.

Prosjektet må inneholde klare forsknings- og utviklingsutfordringer som prosjektet skal løse, og disse må tydelig være knyttet til å ta ned barrierer som hindrer at teknologien tas i bruk kommersielt.

Prosjektet skal ha aktiv sluttbrukerdeltakelse og kunne vise til konkrete muligheter eller planer for å ta teknologien eller løsningen i bruk hos sluttbrukeren.

Merk at industriell forskning kun kan inngå som en mindre del av et pilotprosjekt. Prosjekter med høy andel industriell forskning vil normalt henvises til støtteordninger hos Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge.

4.2 Investeringsprosjekter

Investeringsstøtte kan gis til prosjekter som gir en konkret og dokumenterbar miljøgevinst sammenliknet med en alternativ mindre miljøvennlig investering, og hvor det er en merkostnad forbundet med å ta i bruk den mer miljøvennlige løsningen.

Hvilke aktiviteter/teknologier som kan motta investeringsstøtte under dette programmet avhenger av de statsstøtterettslige hjemlene som fremgår av kapittel 0.

4.3 Utredningsprosjekter

Dette er prosjekter som skal utrede kostnadsgrunnlaget til pilot-, demonstrasjons- eller investeringsprosjekter.

Støtte til utredning vil kun innvilges dersom prosjektene er av særlig størrelse, har stor innovasjonshøyde og spredningspotensial, og der det er behov for å utrede kostnadsgrunnlaget mer før en investeringsbeslutning kan vurderes.

Programmet kan støtte to typer utredninger:

Gjennomførbarhetsstudier for pilotprosjekter: Utredninger som skal framskaffe tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for et forhåndsdefinert pilotprosjekt. Prosjektet skal vurdere gjennomførbarheten av prosjektet, herunder muligheter, risiko, ressursbruk og prosjektets utsikter til å lykkes.

Forstudier for investeringsprosjekter: Utredninger som skal framskaffe tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for en forhåndsdefinert miljøvennlig investering. Studiene kan inkludere interne og eksterne utredninger, prosjektering, kostnadsestimering, prosjektledelse og dokumentasjon.

5 Hvilke kriterier vurderes søknadene etter?

5.1 Kvalifikasjonskriterier

For å kunne søke støtte under programmet må samtlige av kvalifikasjonskriteriene være oppfylt:

5.1.1 Tydelig innenfor programmets formål og tematiske avgrensning

Prosjektet må tydelig bidra til å oppfylle programmets formål og være innenfor programmets tematiske avgrensning, som beskrevet i kapittel 1.

5.1.2 Søker har god gjennomføringsevne

Søkeren må ha dokumentert tilstrekkelig gjennomføringsevne¹ for prosjektet. Kravet gjelder både finansiell, teknisk og organisatorisk gjennomføringsevne.

Finansiell gjennomføringsevne

Søkeren må ha stabile og tilstrekkelige finansielle ressurser til å opprettholde sin aktivitet i hele prosjektperioden og til å gjennomføre og drifte investeringen.

Søker og eventuelle prosjektpartnere må ha dokumentert finansiell gjennomføringsevne, det vil si at virksomhet(e) har dokumenterte og realistiske planer for finansiering av prosjektet. Se kapittel 8 for dokumentasjonskrav.

Søker må sannsynliggjøre gjennomføringsevne også dersom prosjektet skulle drøye ut i tid eller dersom kostnadene skulle bli høyere enn antatt. Risiko og risikohåndtering må være beskrevet.

Teknisk gjennomføringsevne

Søkere må ha troverdig teknisk evne til å gjennomføre prosjektet, herunder tilstrekkelig kompetanse og kapasitet på det tekniske personellet og leverandørene. Se kapittel 8 for dokumentasjonskrav.

Organisatorisk gjennomføringsevne

Søkere må ha troverdig organisatorisk evne til å gjennomføre prosjektet, herunder tilstrekkelig kompetanse og kapasitet hos prosjektledelse og prosjektorganisasjon.

Prosjektbeskrivelsen må sannsynliggjøre høy modenhet av planer for prosjektgjennomføring² samt for ivaretagelse av alle myndighetskrav og relevante standarder for å etablere nødvendige godkjenninger.

5.1.3 Søknaden må ha tilstrekkelig kvalitet

Søknader blir ikke tatt til behandling dersom de:

- Ikke benytter prosjektbeskrivelsesmalen for programmet
- Ikke inneholder fullgod besvarelse av alle punktene i prosjektbeskrivelsesmalen
- Ikke inneholder alle obligatoriske vedlegg

¹ Gjennomføringsevne er et samlebegrep for hvor troverdig det er at aktøren kan gjennomføre prosjektet på en god måte. Begrepet innbefatter blant annet at aktøren(e) bak prosjektet må ha tilstrekkelige finansielle og organisatoriske ressurser, teknologisk kompetanse og en troverdig plan for realisering av prosjektet og resultatene. Vurdering av gjennomføringsevne gjøres også for å sikre at søker har tilstrekkelig håndtering av de risikoelementene Enovas støtte ikke avlastar. Se søkerveiledningen for mer utfyllende informasjon.

² herunder forberedelser, reguleringsplaner, krafttilgang, bygging, igangsetting og drift

5.2 Rangeringskriterier

Kvalifiserte søknader vurderes basert på følgende kriterier:

- Innovasjonshøyde
- Spredningspotensial
- Potensial for å bidra til omstilling mot 2050, herunder reduserte klimagassutslipp, energi- eller effektbruk

5.2.1 Innovasjonshøyde

Innovasjonshøyde er et mål på i hvor stor grad prosjektets teknologi og/eller løsninger er innovative sammenliknet med beste kommersielt tilgjengelige løsninger.

Søknaden må redegjøre for hva som er innovasjonen i prosjektet, og hvordan prosjektet ikke bare innebærer en naturlig utvikling av teknologien (inkrementell innovasjon).

Kjennetegn på en innovativ løsning eller teknologi i denne forbindelse er at den

- har en troverdig plass i lavutslippssamfunnet
- er ny, det vil si ikke tilbys som et standardprodukt eller -tjeneste fra en eller flere enkeltleverandører
- forventede ytelsen er vesentlig bedre enn eksisterende, kommersielt tilgjengelige løsninger med hensyn til karbonfotavtrykk, ressursbruk, etc., og ikke representerer en marginal forbedring av eksisterende teknologi
- er videreutviklet fra tidligere gjennomførte demonstrasjoner når det gjelder teknologimodenhetsnivå (TRL) eller systemmodenhetsnivå nivå (SRL), som også dekker integrasjon av ulike teknologier
- for pilotprosjekter: bygger på (nylige) foranliggende forskningsaktiviteter (ikke nødvendigvis utført av søkeren)

5.2.2 Spredningspotensial

Spredningspotensial innebærer en vurdering av både om teknologien har potensial til å kunne spres i markedet, og om prosjektet isolert sett har potensial for å bidra til at teknologien/løsningen kan få videre spredning i markedet. Spredningspotensial er derfor et mål for det teknoøkonomiske potensialet til løsningen/teknologien, dvs. et potensial som det er sannsynlig at kan realiseres.

Spredningspotensialet skal underbygges med kvantitativ dokumentasjon så langt det er mulig.

I vurderingen vil følgende punkter være viktige:

Fremtidig konkurransekraft

For at en løsning skal bli tatt i bruk i markedet (spre seg) må den ikke bare være teknisk fungerende, men også kommersielt attraktiv i forhold til alternative løsninger. Det er derfor nødvendig å få avklart om løsningen har et potensiale til å kunne bli valgt uten støtte i fremtiden, og hvilke forutsetninger som i så fall må endre seg relativt til i dag.

Søknaden må derfor redegjøre for hva som er forutsetningene for at denne spredningen skal skje, eksempelvis:

- Kostnadsreduksjoner
- Regulatoriske endringer
- Priser på utslipp
- Andre politisk satte rammebetingelser

Spredningspotensialet skal underbygges med kvantitativ dokumentasjon så langt det er mulig. Dette gjelder også den forventede kostnadsutviklingen for teknologien videre. Hvilke deler av løsningen har potensiale for videre kostnadsreduksjoner, og hvor stor andel av den totale kostnaden vil det påvirke?

Forventet effekt av dette prosjektet

Søknaden må også redegjøre for hvordan prosjektet det søkes støtte til kan bidra til at spredning vil skje. Hvilke av faktorene ovenfor bidrar dette prosjektet til å påvirke, og i hvor stor grad?

I vurderingen forutsettes at prosjektet blir vellykket og at forventete resultater realiseres.

5.2.3 Potensial for å bidra til omstilling mot 2050, herunder reduserte klimagassutslipp, energi- eller effektbruk

Søknadene vil bli vurdert ut fra hvordan teknologien/løsningen kan bidra til omstillingen til lavutslippssamfunnet. Prosjektene skal vurderes ut fra den relative endringen, sett i forhold til sammenliknbare kommersielt tilgjengelige løsninger

For prosjekter der det primære formålet er økt fleksibilitet i energisystemet skal det redegjøres for:

- *Det absolutte reduserte effektbehovet samt det relativt reduserte effektbehovet som vil følge av å ta teknologien i bruk*
- *Den absolutte fleksibiliteten og den relative fleksibiliteten som vil følge av å ta teknologien i bruk. Det innebærer en beskrivelse av hvor raskt (millisekund, sekund, min, timer, dager) og hvor lenge tilgjengeliggjøres fleksibiliteten (sekund, minutter, timer, dager, sesong)*
- *Hvor lang tid det vil ta før teknologien kan tas i bruk andre*
- *Teknisk potensial i Norge og/eller internasjonalt ved hjelp av denne teknologien*

For prosjekter innen fornybar energiproduksjon skal det redegjøres for:

- *Den relative endringen i LCOE, sett i forhold til sammenliknbare kommersielt tilgjengelige løsninger*
- *Teknisk potensial i Norge og/eller internasjonalt ved hjelp av denne teknologien*

Se *Veileder for søkere* for nærmere beskrivelse av beregningsmetode og hva som forventes besvart.

6 Godkjente kostnader og maksimalt støttenivå

6.1 Generelt

Støtte under dette programmet gis med hjemmel i [Det alminnelige gruppeunntaket](#). Se også kapittel 6.30.

Disse gruppeunntakene fastsetter hvilke aktiviteter som kan støttes, hvilke kostnader som kan tas med og hvilken støtteandel som er tillatt for de ulike aktivitetene.

Prosjektregnskapet skal kun belastes med kostnader som er direkte knyttet til gjennomføringen av prosjektet. Inngående faktura skal være utstedt til og regnskapsføres hos tilskuddsmottaker.

6.2 Godkjente kostnader

6.2.1 Pilotprosjekter

Personalkostnader

Personalkostnader for egne ansatte kan tas med i prosjektregnskapet kun i den grad personalet er sysselsatt i prosjektet. Innkjøpte timer rapporteres i henhold til fakturert beløp og inngår ikke i personalkostnader.

Maskiner, instrumenter og utstyr

Kostnader for maskiner, instrumenter og utstyr kan tas med i den utstrekning og for det tidsrommet de brukes i prosjektet. Dersom instrumentene og utstyret ikke brukes i hele sin levetid i prosjektet, støttes kun avskrivningskostnadene som svarer til prosjektets varighet og omfang, beregnet i samsvar med alminnelig anerkjente regnskapsprinsipper.

Bygninger

Kostnader for bygninger kan tas med i den utstrekning og for det tidsrommet de brukes i prosjektet. For bygninger støttes kun avskrivningskostnadene som svarer til prosjektets varighet og omfang, beregnet i samsvar med alminnelig anerkjente regnskapsprinsipper. Kostnader forbundet med grunn er ikke støtteberettigede.

Innkjøpte tjenester og immaterielle rettigheter

Kostnader for kontraktforskning, kunnskap og patenter kjøpt eller lisensiert fra eksterne kilder i samsvar med prinsippet om armlengdes avstand, samt kostnader for rådgivning og tilsvarende tjenester som utelukkende anvendes til prosjektet kan tas med.

Øvrige kostnader knyttet til realisering av prosjektet

Felleskostnader og andre driftskostnader, herunder materialkostnader, forbruksmateriell og lignende produkter, som er direkte knyttet til gjennomføringen av prosjektet kan tas med.

6.2.2 Investeringsprosjekter

Personalkostnader

Personalkostnader for egne ansatte kan tas med i prosjektregnskapet kun i den grad personalet er sysselsatt i prosjektet. Innkjøpte timer rapporteres i henhold til fakturert beløp og inngår ikke i personalkostnader.

Investeringskostnader

Enova godkjenner kun merkostnadene som er direkte knyttet til oppnåelse av miljøgevinsten ved prosjektet. Dvs. merkostnadene sammenlignet med en alternativ, mindre miljøvennlig investering. For noen mindre prosjekter der alternativet er å ikke gjøre noe, kan hele investeringskostnaden legges til grunn.

6.2.3 Utredningsprosjekter

Personalkostnader

Personalkostnader for egne ansatte er tatt med i prosjektregnskapet kun i den grad personalet er sysselsatt i prosjektet. Innkjøpte timer rapporteres i henhold til fakturert beløp og inngår ikke i personalkostnader.

Innkjøpte tjenester

Kostnader for rådgivning og tilsvarende tjenester som utelukkende anvendes til prosjektet. Inngående faktura skal være utstedt til og regnskapsføres hos tilskuddsmottaker.

6.3 Maksimale støttesatser

Prosjekttype	Aktivitet	GBER-artikkel	Små bedrifter ³	Mellomstore bedrifter ³	Store bedrifter ³
Pilot	Eksperimentell utvikling	25	45 % ⁴	35 % ⁴	25 % ⁴
Pilot	Industriell forskning	25	50 %	50 %	50 %
Utredning	Gjennomførbarhetsstudier	25	50 % ⁵	50 % ⁵	50 % ⁵
Investering	Reduksjon av utslipp av klimagasser ut over krav fastsatt i EU-standarder eller i fravær av standarder	36	50 %	50 %	40 %
Investering	Energieffektivisering, inkludert energigjenvinning/utnyttelse av spillvarme	38	50 %	40 %	30%
Investering	Produksjon av energi fra fornybare kilder	41	50 %	50 %	45 %
investering	Energieffektiv fjernvarme og -kjøling	46	50 %	50 %	45 %
Investering	Avfallsgjenvinning og -gjenbruk	47	50 %	45 %	35 %
Utredning	Forstudier	49	50 % ⁶	50 % ⁶	50 % ⁶
Investering	Dedikert infrastruktur for alternative drivstoff i transportsektoren	DAFI 034/21/COL ⁷	40 %	40 %	40 %
Investering	Offentlig tilgjengelig Infrastruktur flyplass og havn	56 a og b	40 %	40 %	40 %
Investering	Offentlig tilgjengelig Infrastruktur for alternativt drivstoff - landtransport	36a	40 %	40 %	40 %

Artikkelnumrene refererer til [Det alminnelige gruppeunntaket](#)⁸ Maksimal støtteandel er angitt som prosent av de godkjente kostnadene under den relevante artikkelen.

For mer informasjon om rettslig grunnlag for Enovas støtteordninger, se www.enova.no/esa

6.4 Personalkostnader og indirekte kostnader

Godkjente timesatser og indirekte kostnader finnes i Veileder til søkere til Enovas teknologiprogram.

6.5 Kostnader som ikke godkjennes

Kostnadsgrunnlaget skal defineres på søknadstidspunktet. Enova dekker ikke kostnader som ikke er definert som godkjente kostnader på vedtakstidspunktet.

³ Vurderingen foretas basert på en egen [veiledning](#) for dette. Se også Veileder til søkere.

⁴ Støtteandelen for eksperimentell utvikling under artikkel 25 kan økes med inntil 15 %, men til maksimalt 50%, hvis et av de følgende kriteriene er oppfylt

i) Prosjektet innebærer faktisk samarbeid

a. mellom uavhengige virksomheter, der minst en virksomhet kvalifiserer som SMB eller der prosjektet gjennomføres i Norge og i minst et EU-medlemsland, og der ingen av partenes andel er mer enn 70 % av de godkjente kostnadene, eller

b. mellom en virksomhet og en eller flere godkjente forskningsinstitusjoner, hvor sistnevnte bærer minst 10 % av de godkjente kostnadene og har rett til å publisere sine egne forskningsresultater

ii) Resultatene fra prosjektet vil bli omfattende formidlet, gjennom eksempelvis konferanser, publikasjoner, arkiver med åpen tilgang eller som gratis/åpen kildekode-programvare

⁵ Det maksimale støttebeløpet for gjennomførbarhetsstudier er begrenset til 1 MNOK per prosjekt

⁶ Det maksimale støttebeløpet for forstudier er normalt 1 MNOK, men kan i særskilte tilfeller økes til inntil 10 MNOK for prosjekter av svært stort omfang og kompleksitet, og der prosjektet har svært høy innovasjonshøyde og spredningspotensial.

⁷ "Dedicated Alternative Fuels Infrastructure", ESA-vedtak 034/21/COL

⁸ Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty (Text with EEA relevance)

Enova godkjenner ikke kostnader og forpliktelser påløpt før søknadstidspunktet eller etter avtalt sluttdato for prosjektet. For utredningsprosjekter godkjennes ikke kostnader og forpliktelser påløpt før vedtakstidspunktet hos Enova.

Enova godkjenner ikke uspesifiserte kostnadsposter, heller ikke sekkepost for uforutsette kostnader. Hver enkelt spesifisert kostnadspost kan risikostjusteres for å sikre et mest mulig realistisk kostnadsgrunnlag. Nivå på eventuell risikostjustering skal beskrives og begrunnes i søknad.

Merverdiavgift på innkjøpte tjenester inngår ikke som en del av godkjente kostnader dersom virksomheten er fradragsberettiget for kostnader ført i prosjektrengskapet.

For investeringsprosjekter gjelder følgende:

- Investeringsstøtte kan kun gis til å dekke investeringskostnader. Det innebærer at driftskostnader, leiekostnader og kostnader i forbindelse med leasing som hovedregel ikke vil være støtteberettiget.
- Prosjektrengskapet skal ikke inkludere finanskostnader, byggelånsrente, driftskostnader eller leiekostnader for driftsmidler.

7 Støttebehov og type støtte

7.1 Generelt om støtte

Tilsagn om støtte kan først gis når saken er ferdig behandlet og vedtak er fattet i Enova. Innvilget støtte kan bli lavere enn beløpet det er søkt om, og søknader kan bli avslått.

Når støttebeløpet er vedtatt, er det ikke anledning til å oppjustere beløpet som følge av endringer i prosjektet eller økte kostnader. Kostnadsgrunnlaget kan ikke endres uten forhåndsgodkjenning av Enova.

7.2 Vurdering av prosjektets støttebehov

Søker må redegjøre for hva som er alternativet til å foreta prosjektet det søkes støtte til. Det betyr at søker må beskrive hva som blir situasjonen uten støtte fra Enova, samt for hvor mye støtte som kreves for å kunne beslutte gjennomføring av prosjektet. Det skal tydelig fremkomme hvilke forutsetninger (økonomiske eller andre) som er lagt til grunn. Alle forutsetninger skal underbygges med selskapsintern dokumentasjon.

Kostnadsforskjellen mellom det ønskede prosjektet og alternativet utgjør merkostnaden.

For investeringsprosjekter kan Enova støtte deler av merkostnaden forbundet med prosjektet, avgrenset oppad til det som er nødvendig for å oppnå en netto nåverdi på null relativt til en alternativ, mindre miljøvennlig investering.

For prosjekter der det ikke er noen definert alternativ investering, typisk pilot- og demonstrasjonsprosjekter, skal hele prosjektets kostnader og kontantstrøm legges til grunn for vurderingen. Utmåling av støtte vil gjøres ut fra en vurdering av hva som er nødvendig for å utløse prosjektet.

Lønnsomhetsvurderingen skal baseres på realistiske forutsetninger for driftsinntekter- og -utgifter gjennom prosjektets levetid. Det avkastningskravet søker legger til grunn skal være i tråd med det som er brukt for tilsvarende prosjekter hos søker eller alternativt selskapets avkastningskrav. Dersom søker ikke kan begrunne og dokumentere avkastningskravet, vil Enova legge til grunn den avkastningen som er normalt for bransjen.

Annen offentlig støtte til prosjektet vil tas med i vurderingen av prosjektets støttebehov. Summen av all offentlig støtte tildelt på det samme kostnadsgrunnlaget kan aldri overstige det som er maksimalt tillatt i statsstøtteregelverket (se også kapittel 10.4).

7.3 Tilskudd kan gis med klausul om tilbakebetaling

Tilbakebetalingsklausul vil typisk være aktuelt for prosjekter hvor det er betydelig usikkerhet på vedtakstidspunktet om prosjektets fremtidige inntekter eller kostnader, og der prosjektets lønnsomhet vil kunne påvirkes vesentlig i positiv retning. I slike tilfeller vil Enova vurdere om tilskuddet skal gis med en klausul om tilbakebetaling av hele eller deler av støttebeløpet.

Kriteriene for en slik tilbakebetalingsklausul skal defineres før tilsagn gis.

8 Informasjon om søkeprosessen

Programmet har søknadsfrister. Informasjon om fristene finner du på programmets hjemmeside

Søknader og vedlegg skal sendes inn gjennom Enovas elektroniske søknadssenter. For at en søknad skal tas til behandling må den inneholde følgende:

- Prosjektbeskrivelse i henhold til mal
- Budsjett i henhold til mal (i excelformat)
- For nyopprettede foretak (foretak uten årsregnskap siste to år) skal forretningsplan og finansmodell for selskapet over levetiden til prosjektet (eller liknende) legges ved.
- Bekreftelse på finansiering av egenandelen i prosjektet, eksempelvis tilgjengelig egenkapital, forpliktelse fra investorer, finansieringsbevis fra långivere el.l.⁹
- Beskrivelse av relevante referanseprosjekter (minimum ett, men ikke nødvendig med mer enn tre) som viser kompetanse med å gjennomføre liknende prosjekter. Dette kan være prosjekter gjennomført av søker, søkers ansatte gjennom tidligere arbeidsforhold, prosjektpartnere eller prosjektets identifiserte leverandører.
- Mini-CV'er for teknisk nøkkelpersonell i prosjektet
- Dokumentasjon på at prosjektet ikke vil bli gjennomført uten støtte, f.eks. styrevedtak, presentasjoner/rapporter, vedtatte strategiske planer eller lignende. Dokumentasjonen kan ikke være utarbeidet særskilt for Enova.
- Eventuelle andre vedlegg som er nødvendige for å kunne vurdere søknaden

9 Hvordan behandles søknaden?

Søknaden vurderes av saksbehandlere i Enova. Enova kan benytte eksterne tredjeparter til vurdering av hele eller deler av søknaden ved behov. Slike tredjeparter er underlagt samme taushetsplikt som Enova.

Enova kan be om at søknaden kompletteres dersom det anses nødvendig. Dette kan for eksempel gjelde behov for utdypning av aktivitetene, budsjettet, prosjektplanen eller finansieringsplaner.

Basert på den innsendte søknaden og eventuelt kompletterende informasjon vil Enova fatte vedtak om enten tilsagn eller avslag, normalt innen tre måneder etter at komplett søknad er mottatt.

Behandlingstiden kan bli lenger, avhengig av behov for tredjepartsvurderinger og omfanget av

⁹ Dersom slik dokumentasjon ikke er på plass på søknadstidspunktet må det beskrives hvordan egenfinansieringen skal sikres. Dokumentasjonen på tilstrekkelig egenfinansiering må i alle tilfeller være på plass for at Enova skal kunne fatte et vedtak om tilsagn.

søknadsinformasjon. Søker mottar deretter informasjon om Enovas beslutning, med begrunnelse for vedtaket.

10 Støtte fra Enova er statsstøtte

10.1 EØS-avtalens regler om statsstøtte danner rammer for støtten

Støtte fra Enova faller inn under EØS-avtalens definisjon av statsstøtte og våre ordninger reguleres derfor av EØS-avtalens regler om statsstøtte. Reglene er satt for å hindre uønsket konkurransevridning og negativ innvirkning på samhandelen i EØS-området. EØS-avtalen inneholder et generelt forbud mot statsstøtte, men det er flere unntak fra dette forbudet som gjør at statsstøtte likevel kan tillates. Blant annet er det etablert unntak når formålet med støtten er knyttet til å initiere aktiviteter som har en positiv effekt på klima, miljø og energi eller fremme investeringer i forskning og utvikling.

For at støtte skal være lovlig må den enten forhåndsgodkjennes av EFTAs overvåkningsorgan (ESA) eller dekkes av en av unntaksbestemmelsene i Det alminnelige gruppeunntaket.

Støtte som overstiger 15 millioner euro må alltid godkjennes av ESA før den kan utbetales.

10.2 Statsstøtten må være nødvendig for å utløse prosjektet

Statsstøtte kan bare benyttes når dette er en forutsetning for å oppnå formålet med den støtteordningen den tildeles under, og det er bare anledning til å støtte tiltak/prosjekter som ikke ville blitt gjennomført uten støtte.

Det er derfor avgjørende at søker sender inn søknaden om støtte før prosjektet er besluttet gjennomført, igangsatt eller at søker på annen måte har forpliktet seg til å gjennomføre prosjektet.

10.3 Støttemottakeren må oppfylle statsstøtteregulverkets krav til økonomisk soliditet

Enova har ikke anledning til å støtte virksomheter som er i økonomiske vanskeligheter eller står i fare for å bli insolvent. Denne begrensningen framgår av EØS-avtalen og tilhørende regler om statsstøtte. Hvilke virksomheter som er definert som virksomhet i vanskeligheter er også regulert av dette regelverket. Kort oppsummert gjøres følgende vurdering:

En bedrift er «i økonomiske vanskeligheter» dersom ett eller flere av følgende kriterier er oppfylt:

For små og mellomstore bedrifter (SMB) og store bedrifter:

1) Forutsatt at bedriften eller konsernet er eldre enn tre år fra foretaksregistrering: *Hvis mer enn halvparten av den tegnede kapitalen (innskutt kapital), inkl. overkurs, har forsvunnet som resultat av akkumulerte tap. Tegnet kapital omfatter ikke ansvarlige lån eller andre gjeldsinstrumenter.*

Denne «testen» må bestås både av bedriften og konsernet som bedriften eventuelt er en del av. I sistnevnte tilfelle skal konsoliderte regnskaper legges til grunn.¹⁰

2) *Hvis bedriften eller konsernet som virksomheten inngår i er insolvente (grunnvilkåret for åpning av konkurs).*¹¹

Kun for store bedrifter:

¹⁰ Foreligger ikke konsoliderte tall, må konsernselskapenes tall summeres manuelt, dog med adgang til å foreta eliminerings. Hvis dette fremstår som uforholdsmessig komplisert, er det tillatt å basere seg på en skjønnsmessig plausibilitetsjekk.

¹¹ Insolvens foreligger når den verdjusterte egenkapital er negativ (insuffisiens) og det ikke finnes midler til å dekke løpende forpliktelser (illikviditet).

3) Hvis bedriften sammenhengende i de to siste årene har

- i) gjeld/egenkapital > 7,5 og
- ii) EBITDA/finanskostnader < 1.

(Merk at «testen» under punkt 3) ikke skal gjøres på konsernnivå, kun bedriftsnivå).

Kravene ovenfor gjelder kun for selskap med begrenset ansvar.¹² For ansvarlige selskap og enkeltpersonsforetak er det kravet til solvens som gjelder. Enova vil for disse selskapene stille krav til dokumentasjon på at økonomien er tilfredsstillende enten gjennom en kredittsjekk eller ved at næringsoppgave framlegges.

Dersom søker er et konsortium må kravet til økonomisk soliditet være innfridd for alle deltakere som skal motta støtte.

Vurderingen av selskapets økonomiske soliditet skal gjøres på tidspunktet for Enovas vedtak. Normalt legges siste godkjente regnskap til grunn, men dersom disse tallene er eldre enn et år eller at det er grunn til å anta at tallene kan ha endret seg i negativ retning, vil Enova stille krav om at nyere regnskap legges fram. Inntil nye regnskapstall framlegges kan Enova fatte vedtak om støtte, men det tas i slike tilfeller forbehold om at tilfredsstillende regnskapstall legges fram før støtte utbetales. Søker har i tillegg ansvar for å framlegge informasjon som er relevant for Enovas vurdering.

10.4 Annen offentlig støtte til samme aktivitet må ses i sammenheng

Dersom prosjektet mottar støtte fra andre offentlige ordninger eller tidligere har mottatt støtte fra Enova, må dette vurderes opp mot lovlig støttenivå i statsstøttereguleringen. Dette gjelder både direkte økonomisk støtte, men også andre økonomiske fordeler, som for eksempel tomte kjøp til under markedspris eller subsidierte lån fra en offentlig aktør. Søker er ansvarlig for å informere Enova om slik støtte.

Søker må også informere Enova dersom det er søkt om, eller det er planlagt å søke om, slik støtte til prosjektet. Det samme gjelder dersom prosjektet mottar EU-midler eller støtte fra NOx-fondet.

10.5 Alle vilkår for å kunne motta statsstøtte må være oppfylt

Kravene i Enovas programmer og Enovas saksbehandlingsprosess skal ivareta at alle vilkårene i regelverket er oppfylt før støtte tildeles. Den som søker om støtte, har plikt til å oppgi relevant og riktig informasjon. Det er derfor viktig at den som søker støtte setter seg grundig inn i kriteriene for det aktuelle støtteprogrammet.

Vilkårene for statsstøtte er strengt regulert, og dersom støtte tildeles ulovlig skal den kreves tilbake i sin helhet. Kravet om tilbakebetaling gjelder uavhengig av hva som er årsaken til at støtten er utbetalt på feil grunnlag.

Se også [Generelle regler for tilskudd fra Klima- og energifondet](#).

¹² Dette er typisk AS og ANS, men også KS (Kommandittselskap) og andre selskapsformer der ansvaret for de enkelte deltakerne er begrenset.